

Технології формування навичок підготовки та перероблення наукового тексту студентами у процесі навчання англомовному академічному письму

*Висоцька Ольга Євгенівна¹, Висоцький Олександр Юрійович²,
Карпань Ірина Семенівна³*

Опубліковано	Секція	УДК
30.11.2025	Освіта/Педагогіка	378.147:811.111'243:001.891

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17779455>

Анотація. У статті представлено систему педагогічних технологій, спрямованих на формування в студентів умінь роботи над англомовним науковим текстом. Метою статті є розкрити зміст технологій формування навичок підготовки та перероблення наукового тексту в процесі навчання англомовному академічному письму з урахуванням етапності цього процесу. Академічне письмо англійською мовою є багатовимірним феноменом, що охоплює мовні, когнітивні, дискурсивні та методологічні компоненти, тому ефективно навчання потребує використання цілісного технологічного підходу. У роботі розкрито специфіку чотирьох ключових груп навчальних технологій: планування, створення чернетки, перероблення та редагування тексту. Поетапне, циклічне та інтегроване застосування технологій підготовки та перероблення наукового тексту формує в студентів цілісну академічну компетентність, стимулює дослідницькі уміння, розвиває навички самооцінювання та академічної доброчесності, а також сприяє успішній участі у міжнародній науковій комунікації.

Ключові слова: академічне письмо, методика викладання у вищій школі, наукові дослідження, етапи створення тексту, технології навчання, перероблення тексту, редагування, академічна доброчесність.

Technologies for Developing Students' Skills in Preparing and Revising Scientific Texts in the Process of Learning English Academic Writing

Abstract. The article presents a system of pedagogical technologies aimed at developing students' skills for the step-by-step creation and revision of scientific texts in English. The purpose of the article is to reveal the content of technologies used to form students' skills in preparing and reworking scientific texts during the study of English academic writing, taking

¹ доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», м. Дніпро, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-1265-7582>

² доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-0712-8499>

³ кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри соціальної та гуманітарної освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», м. Дніпро, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-1921-5373>

into account the staged nature of this process. **Results.** Academic writing in English is a multidimensional phenomenon that encompasses linguistic, cognitive, discursive, and methodological components. Effective instruction therefore requires an integrated technological approach. The article outlines the specifics of four key groups of instructional technologies: planning, drafting, revising, and editing. It shows that planning technologies foster students' ability to analyze a research problem, define the structure of the future paper, and construct a logical sequence of argumentation. Drafting technologies help overcome psychological barriers, activate creative thinking, and support the initial logical and semantic organization of the text. Revising technologies focus on developing students' capacity for critical evaluation of their writing and on strengthening coherence and conceptual clarity. Editing technologies aim at refining style, accuracy, clarity, and scientific objectivity in line with the standards of international research communication. **Conclusions.** The gradual, cyclical, and integrated use of technologies for preparing and revising scientific texts helps students build comprehensive academic competence. It stimulates research skills, fosters self-assessment and academic integrity, and enhances their ability to participate successfully in international scientific communication. Prospects for further research include the development of digital tools to support academic writing, the improvement of assessment criteria for students' process-related skills, and the study of how individualized learning trajectories influence the effectiveness of mastering academic writing technologies.

Keywords: academic writing, higher-education teaching methodology, scientific research, stages of text creation, instructional technologies, text revision, editing, academic integrity.

Вступ

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації, інтернаціоналізації вищої освіти та інтеграції українських закладів вищої освіти у світовий науковий простір значно зростає роль академічного письма англійською мовою як ключової компетентності студента й майбутнього фахівця. Англійське академічне письмо є не лише засобом презентації наукових результатів, а й важливою складовою формування наукової культури, розвитку критичного мислення та здатності до самостійного дослідницького пошуку. Уміння грамотно підготувати, структуровано викласти та якісно переробити (редагувати, уточнювати, адаптувати) науковий текст англійською мовою стає необхідною умовою участі студентів у міжнародних конференціях, академічних програмах мобільності, грантових ініціативах, а також при підготовці до подальшої наукової чи професійної діяльності. Потреба у розробленні ефективних технологій формування навичок підготовки та перероблення наукового тексту студентами зумовлюється також зміною парадигми сучасної освіти, а саме переходом від знанневої моделі навчання до компетентнісної. Згідно з цією парадигмою, учасники освітнього процесу мають не лише відтворювати інформацію, а й вміти самостійно створювати якісний науковий продукт, здійснювати аналіз джерел, критично переосмислювати інформацію, дотримуватися академічної доброчесності та стандартів академічного мовлення. Опанування цих умінь неможливе без системної педагогічної підтримки та використання педагогічних технологій, які враховують складність когнітивних, мовних і комунікативних процесів, що лежать в основі англійського академічного письма.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Методи і системи критеріїв оцінки академічного письма та підходи до оцінки якості наукового тексту висвітлювались такими вченими: С.К. Вейгл [20], К. Брюффі [9], Е.М. Вайт, К.А. Райт [21]. Концептуальні проблеми академічної та інформаційної грамотності отримали розкриття в роботах ряду вчених, серед яких: Б. Грін, С. Бівіс [16], Д. Бакінгем [10], Дж. Каммінз, К. Браун, Д. Сейерс [12], Р. Гудфелоу [14], М. Ліа, С. Джонс [19].

Навчальні технології формування навичок англомовного академічного письма у різноманітних аспектах та інтерпретаціях знаходять відображення також в роботах сучасних вітчизняних дослідників (Н.Є. Дмітренко [3], С.Д. Сторожук [7], Ю.О. Сердюченко, Т.О. Пахомова [5], О.В. Жовнич [4], В.Б. Смелікова [6]). Зокрема, С.Д. Сторожук проаналізувала використання проєктних технологій для навчання англомовного письма студентів мовних ЗВО та обґрунтувала методичні принципи й етапи навчання англомовного письма через використання проєктних технологій [7, с. 16]. Н.Є. Дмітренко запропонував розглядати навчальні технології як системи управління освітнім процесом, як елементи дидактичної системи та як способи реалізації навчальної діяльності викладачем [3, с. 195].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз сучасних наукових праць свідчить, що питання академічного письма активно досліджується у лінгводидактиці, методиці викладання іноземних мов та педагогіці вищої школи. Проте проблематика формування саме комплексу навичок підготовки та перероблення наукового тексту студентами в умовах англомовного навчального середовища потребує подальшого теоретичного та методичного опрацювання. У більшості випадків увага науковців зосереджена на загальних принципах академічного письма (структура статті, стиль, жанрові особливості, логічна організація тексту), тоді як технології, орієнтовані на процесні навички, а саме планування, створення чернетки, наукове редагування, скорочення, парафразування, дотримання стилістичних норм, роботу з рецензіями та покрокове вдосконалення тексту, висвітлені недостатньо.

Метою статті є розкрити зміст технологій формування навичок підготовки та перероблення наукового тексту в процесі навчання англомовному академічному письму з урахуванням етапності цього процесу.

Результати

Процес формування навичок підготовки та перероблення наукового тексту має складну структуру, що охоплює взаємодію лінгвістичних, психологічних, дидактичних та методичних чинників. Викладач повинен не лише навчити студентів дотримуватися мовних норм англійської наукової комунікації, а й сформувати їхню здатність організовувати власну роботу над текстом: здійснювати науковий пошук, планувати структуру, аргументувати позицію, грамотно інтегрувати джерела, уникати плагіату, застосовувати різні види редагування (змістове, стилістичне, логічне, технічне) та адаптувати текст до конкретного академічного завдання чи стандартів видання. Отже, виникає потреба у методиках, які будуть системними, технологічними та орієнтованими не лише на результат, а й на процес формування відповідних навичок.

Ефективні технології формування навичок академічного письма мають поєднувати досягнення лінгвістики, психології навчання, когнітивістики та педагогічного дизайну, що дозволяє створювати навчальні моделі, які підтримують не лише мовну компетентність, а й розвиток здатності до саморегуляції, рефлексії, грамотної роботи з інформацією та продуктивної комунікації в академічному середовищі. Традиційні підходи, орієнтовані на граматико-перекладні методи або фрагментарне тренування окремих мовних навичок, не забезпечують формування повноцінної компетентності в академічному письмі. Сучасні студенти потребують технологій, які дозволяють інтегрувати мовні, когнітивні та дослідницькі уміння у реальний процес академічного письма. Це передбачає використання проєктних методів, технологій навчання у співпраці, сценаріїв проблемно-орієнтованого навчання, а також стратегії багаторівневого редагування тексту.

Важливо також підкреслити, що підготовка і перероблення наукового тексту англійською мовою є не лише мовним завданням, а й елементом академічної культури та академічної доброчесності [1, с. 16]. В умовах розбудови українського наукового

простору та прагнення до підвищення міжнародної конкурентоспроможності української науки формування такої культури набуває стратегічного значення. Академічне письмо - це не просто форма висловлення думок, це спосіб включення у науковий діалог, участі в інтелектуальних спільнотах, привнесення наукових результатів українських дослідників у світовий науковий дискурс. Як дисципліна у вищій школі та напрям науково-педагогічних досліджень академічне письмо передбачає послідовне навчання учасників освітнього процесу методам і технологіям нелінійної побудови тексту на різних етапах – від формулювання наукової гіпотези до оформлення академічної роботи.

Як вказує М.Хьюингс, академічне письмо – це засіб, процес та результат вираження та обґрунтування наукового знання, ефективність якого обумовлена прийнятністю для наукової спільноти способів його реалізації, обґрунтування та оформлення [17, р. 11]. М. Аліотта розглядає академічне письмо як спеціалізовану мову, яка застосовується вченими для передачі масиву інформації про конкретний предмет та якої можна навчитися [8, р.3].

Англомовне академічне письмо традиційно визначають як різновид наукового письма, що реалізується англійською мовою та слугує основним засобом комунікації у міжнародному освітньому та науковому середовищі. На перший погляд, його можна розглядати як аналог україномовного або будь-якого іншого національного академічного письма. Проте таке твердження є суттєвим спрощенням. Англомовне академічне письмо має власну систему правил, жанрових норм, композиційних підходів та логіко-риторичних традицій, які склалися під впливом західної дослідницької культури. Тому підготовка наукового тексту англійською мовою не може зводитися до простого перекладу українського варіанту статті. Натомість важливим є створення тексту відповідно до комунікативних стандартів англомовної академічної спільноти, що передбачає переосмислення структури, аргументації, логічної організації та стилю викладу.

Однією з ключових особливостей англомовного академічного письма є його орієнтація на обізнану аудиторію, яка прагне не загальних міркувань, а чітких, логічно вмотивованих і концептуально вивірених тверджень. Автор англомовного наукового тексту має виходити з того, що його читач знайомий з контекстом досліджуваної проблеми, володіє теоретичним підґрунтям і налаштований на критичне осмислення поданого матеріалу. Це зумовлює необхідність лаконічності, точності й високої інтелектуальної насиченості викладу, а також потребу у чіткій постановці дослідницьких питань і демонстрації їхньої наукової значущості.

Другим важливим аспектом є щільний зв'язок між метою дослідження та аргументованою позицією автора. У західній академічній письмовій традиції дослідження розглядається як чітко вибудована логічна конструкція, де кожен елемент виконує певну функцію: актуалізує проблему, формулює тезу, подає аргументи, ілюструє їх доказами та вказує на їхню наукову новизну. Позиція автора має бути однозначною, структурованою і послідовно розгорнутою упродовж усього тексту. Це суттєво відрізняє англомовне академічне письмо від україномовної наукової традиції, де інколи допускається ширша описовість або менш чітка експлікація авторської позиції.

Не менш визначальною рисою є проблемний характер викладу, що полягає в акценті на дослідницькому питанні та логічній побудові навколо нього. Автор не просто описує явище, а структурує текст як відповідь на наукову проблему, пропонуючи власне бачення її вирішення. Такий підхід робить текст аргументованим і методологічно вивіреним, оскільки кожне судження спрямоване на розв'язання поставленого питання.

Англомовне академічне письмо також передбачає опору на раціональні засоби доказу та логічну аргументацію. У наукових текстах домінують обґрунтовані твердження, підкріплені доказами, результатами досліджень, статистикою,

зіставленнями чи логічними висновками. Суб'єктивні оцінки та необґрунтовані судження є неприйнятними. Логіка має бути прозорою, а аргументи відтворюваними.

Обов'язковою вимогою є достовірність інформації, яка забезпечується через коректний добір джерел, точність цитування, дотримання академічної доброчесності та суворе ставлення до фактологічної точності. У контексті англомовної наукової комунікації велика увага приділяється репутації джерел, що використовуються, а також перевірюваності й актуальності даних.

Наступною характерною рисою є високий рівень логічної зв'язності (когерентності) тексту. Це означає, що всі речення повинні бути вибудовані в строгій логічній послідовності, де кожна теза впливає з попередньої і природно веде до наступної. Когерентність забезпечує системність викладу й формує у читача враження цілісності наукової аргументації.

Поряд із когерентністю важливим компонентом є мовна зв'язність (когезія) - граматико-лексичні механізми, що допомагають встановлювати смислові відношення між частинами тексту. У англомовному академічному письмі це досягається завдяки використанню спеціальних зв'язок і маркерів, таких як *therefore*, *however*, *furthermore*, *consequently*, *in contrast*, що допомагають точно передавати логічні залежності: порівняння, протиставлення, причинно-наслідкові зв'язки тощо. Когезія відіграє ключову роль у читабельності тексту, роблячи аргументацію чіткою та прозорою.

Ще одним принципом англомовного академічного письма слід вважати єдність викладу: кожне речення повинно бути тематично пов'язаним із загальною ідеєю розділу або абзацу та сприяти її розвитку. У межах одного абзацу всі речення мають працювати на розкриття теми, що робить текст структурованим і легким для сприйняття.

Не менш важливою характеристикою є переконливість тексту. Висновки автора мають логічно впливати з аналізу, відповідати поставленій проблемі й демонструвати наукову вагомість запропонованих ідей. Переконливість англомовного наукового тексту досягається не емоційністю чи риторичними прийомами, а доказовістю, логікою та точною аргументацією. Зокрема, представниками такого напрямку як «Англійська мова для науково-публікаційних цілей» (English for Research Publication Purposes (ERPP)) [13; 18; 11] виділено переконливість як стратегічну основу навичок академічного письма [18, p. 57].

Зрештою, англомовне академічне письмо передбачає привабливість теми та способу її подання. Це не означає використання емоційної мови, але вимагає актуальності проблематики, наявності новизни, чіткого фокусування на значущих питаннях і здатності автора зацікавити читача через оригінальність підходу, чіткість аргументів і продуктивне розкриття теми.

Технології формування навичок англомовного академічного письма доцільно розглядати крізь призму основних етапів створення наукового тексту, оскільки кожен із цих етапів має свої специфічні пізнавальні, мовні та організаційні вимоги. У процесі навчання студентів важливо не просто ознайомити їх із загальними принципами академічного письма, а й навчити працювати з текстом системно, починаючи з формування задуму та побудови структури й закінчуючи створенням чернетки, її осмисленим вдосконаленням та багаторівневим редагуванням. Такий процесний підхід дає змогу виробити в студентів цілісну компетентність, що включає мовні, аналітичні, дослідницькі та комунікативні уміння. Відповідно, технології навчання англомовному академічному письму можна умовно поділити на чотири групи: технології планування, технології підготовки начерку, технології перероблення тексту та технології редагування.

Етап планування є фундаментальним, оскільки визначає логіку, змістове наповнення та композиційні рамки майбутнього тексту. У педагогічній практиці на цьому етапі застосовуються технології, спрямовані на розвиток умінь аналізувати

наукову проблему, формулювати дослідницькі питання, визначати мету і завдання тексту. Однією з базових технологій цього етапу може бути побудова концептуальних карт, які допомагають структурувати знання та вибудовувати внутрішні логічні зв'язки між ключовими поняттями. Іншою ефективною технологією є «дерево проблем», яке допомагає студентам зрозуміти першопричини явища, виокремити головну проблему та пов'язати її з аргументами, які будуть розкриті у статті.

У практиці англомовного академічного письма велике значення має також аналіз зразків - вивчення прикладів якісних наукових текстів з метою визначення їхньої структури, типових мовних моделей та дискурсивних маркерів. Це дозволяє студентам засвоювати стиль, композицію та логічні принципи англомовних наукових статей не абстрактно, а через практичний аналіз автентичних матеріалів. Крім того, важливе місце займають технології структурування ідей: складання анотації-проспекту *research proposal*, формування тезового плану, розроблення структури тексту відповідно до вимог конкретного видання.

Після етапу планування студент має переходити до створення першої версії тексту - чернетки. Цей етап вимагає від студента не стільки ідеальної мовної точності, скільки здатності послідовно матеріалізувати структуру, продуману на попередньому етапі. Технології формування навичок роботи з чернеткою зосереджуються на розвитку вмінь писати швидко, без надмірного самоконтролю, водночас дотримуючись логічної послідовності.

Багато хто зі студентів не може почати писати власний текст внаслідок певного психологічного бар'єру, який ще називають письменницьким блоком. Це може бути пов'язано із прагнення зробити текст досконалим з першого разу або невпевненістю у правильності формулювань. Але такого блоку немає, коли студенти починають говорити, розповідаючи про тему та ідеї свого дослідження. Тому важливою технологією «зняття письменницького блоку» є практика пояснення, в чому сутність дослідницького проекту та в чому його значущість у соціальному та науковому аспектах. Іншими словами, студент має пояснити, що нове відкриває його дослідження та як це може вплинути на розвиток наукових знань та розв'язання суспільних проблем. Для застосування цієї технології пропонується завдання: працюючи в парах, кожен студент по черзі розповідає іншому, в чому полягає його дослідницький проект та чому він важливий. Ця технологія не лише дозволяє подолати психологічний бар'єр перед написанням, а й допомагає усвідомити запити аудиторії, необхідність пояснити термінологію, зв'язки між різними концепціями, методологічні особливості дослідження, помістити тему в більш широкий контекст та помітити недосконалість власної ідеї або слабкості аргументації.

Поширеною є технологія *freewriting* - вільного письма, яка допомагає подолати психологічні бар'єри та сприяє продукуванню первинного текстового матеріалу. У груповому навчанні ефективним є створення чернетки в парах або малих групах, що дозволяє студентам обмінюватися баченнями структури, отримувати оперативний зворотний зв'язок та вчитися формулювати думки англійською у взаємодії з іншими.

Однією із важливих складових підготовки начерку наукового тексту є проектування її правильної структури, оскільки вона визначає чіткість та ефективність академічного письма, формує каркас, на якому буде триматися необхідна та достатня інформація для розкриття головної ідеї дослідження. Одночасно вона забезпечує чітку карту для цільової аудиторії, а також дозволяє позбавитись непотрібних деталей та зайвих подробиць, відволікаючих від основного маршруту аргументації.

Тому корисним інструментом на даному етапі виступає технологія створення ментальної карти наукового тексту. Вона виконує функцію формування навичок структурування у процесі навчання англомовного академічного письма у студентів соціально-гуманітарних спеціальностей.

Ментальна карта – це графічна схема, яку використовують для організації інформації таким чином, щоб продемонструвати зв'язок ідей, тем або явищ з центральною концепцією. Корисність ментальної карти ґрунтується на визнанні того, що наш мозок рідко працює лінійно, а скоріше залучений до складного патерну асоціацій та зв'язків, які можуть бути краще відтворені як «моментальний знімок» розумових процесів. З цієї причини ментальні карти часто використовуються педагогами та психологами для діяльності, пов'язаної з навчанням, мозковим штурмом, запам'ятовуванням, розвитком візуального мислення.

У випадку академічного письма технологія створення ментальної карти наукового тексту є надзвичайно ефективною, тому що формує навички: 1) забезпечення відправної точки для планування загальної структури наукового документу (статті, доповіді на конференцію, кваліфікаційної роботи), його окремих розділів; 2) організації великої кількості інформації без ризику забути ключові елементи; 3) розширення деталізації викладення матеріалу через створення нових ментальних карт для окремих компонентів текстового документу; 4) швидкої та легкої модифікації наукового тексту внаслідок розвитку знань про предмет дослідження.

Технологія створення ментальної карти наукового тексту здійснюється у три та більше етапів шляхом виконання завдань. На першому етапі студенти отримують завдання створити ментальну карту на аркуші паперу альбомної орієнтації, почавши з ключового слова, яке репрезентує тему дослідження; після цього виділяють окремі аспекти теми, проводячи лінії від неї до окремих підтем, а від тих підтем, своєю чергою, проводять лінії до елементів, які також розгалужують на елементи. Потім вони мають, якщо це доречно, пов'язати лініями ті елементи, між якими є потенційний зв'язок. На другому етапі студенти отримують завдання розсортувати всі ключові елементи ментальної карти по підтемам, які мають стати окремими розділами та підрозділами. На третьому етапі ментальна карта має бути приведена до форми плану роботи з назвами розділів та підрозділів та відведеним на них текстовим обсягом.

Навіть якщо технологія створення ментальної карти наукового тексту здійснюється для структурування статті, необхідно використовувати інформативні назви розділів та підрозділів, які би ясно давали уявлення про те, що треба написати в кожному з них.

Після реалізації технології створення ментальної карти наукового тексту можна перейти до технології розвитку та корекції центральної ідеї наукового тексту. Рефлексія автора має стосуватися того, чи повною мірою теза або тези, що виражають центральну ідею, передають мету та причину написання наукового тексту, наскільки вони обґрунтовані, на що отримане знання впливає, що змінює в науковій картині світу. Корекція формулювання центральної ідеї може бути здійснена, якщо викладений матеріал не в повній мірі її підтверджує. Якщо центральна теза не має достатньої значущості в контексті досліджуваної теми або є очевидною, якщо вона є надто вузькою, широкою або недостатньо чіткою, вона має зазнати корекції [2, с. 70].

Технологія розвитку та корекції центральної ідеї спрямована на формування навички швидкого продукування чорнового варіанту тексту та вироблення думок і тверджень без відволікання на їх логічне, стилістичне та граматичне оформлення, які б слугували продовженням та розширенням центральної ідеї дослідження.

Етап перероблення тексту є надзвичайно важливим, адже саме на цьому етапі відбувається переосмислення структури, уточнення аргументів та посилення логічної цілісності. Сукупність технологій цього етапу спрямована на формування в студентів критичної оцінки власного тексту. Однією з найефективніших технологій є peer review - взаємне рецензування чернеток, що розвиває вміння аналізувати текст з позиції читача та формувати конструктивні коментарі. Ця практика відповідає стандартам

англомовної академічної культури, де рецензування є невід'ємною частиною наукового процесу.

Серед інших технологій перероблення варто відзначити reverse outlining - побудову плану на основі вже написаного тексту, що дозволяє виявити логічні розриви, дублювання або непослідовність аргументації. Також широко застосовується paraphrasing training - навчання ефективного перефразування з метою уникнення плагіату, вдосконалення стилю та адаптації матеріалу для цілісності тексту. У межах цього етапу студенти вчать посилювати зв'язність тексту, перебудовувати абзаци, змінювати структуру доказів і уточнювати свою позицію.

Більшість студентів схильні вважати, що після того, як вони закінчили начерки своїх текстів, їх робота майже закінчена. Але насправді більша частина часу в процесі написання має витратитися на перероблення та редагування. Етап перероблення стосується перевірки та зміни структури викладу матеріалу. А етап редагування та корекції має відношення до стилістики, граматики і пунктуації та буде розглянутий в наступному підрозділі. Отже, перероблення наукового тексту призначене для забезпечення: 1) логічної зв'язності (когерентності) тексту (усі речення мають слідувати один за одним у логічному порядку); 2) мовної зв'язності (когезії) тексту (через кращий підбір слів-зв'язок: therefore, however, furthermore, consequently та ін.); 3) єдності викладення тексту (кожне речення має бути пов'язане з темою та розвивати головну думку).

Важливою проблемою, яку варто вирішити на етапі перероблення, є гарантування ясності висловлювань. Причинами поганої ясності речень або тексту в цілому може бути неправильна структура викладу матеріалу, граматична неузгодженість між частинами речення, використання загальних слів та неспецифічних термінів. Зазначена проблема вирішується насамперед шляхом застосування технології перевірки та посилення ясності тверджень. Ця технологія реалізується через постановку послідовних питань до кожного речення та відповіді на них більш ясним чином: 1) Що ти хочеш сказати? 2) Ти кажеш це? 3) Що ти хочеш, щоб твій читач запам'ятав? Відповіді на ці питання мають прагнути до чітких формулювань конкретної ідеї в кожному реченні. Технологія перевірки та посилення ясності тверджень спрямована на формування навичок у студентів соціально-гуманітарних спеціальностей чіткого та лаконічного викладу думок у процесі англомовного академічного письма.

Незамінними в правильній організації наукового тексту є технології науково-методологічного структурування тексту. Так, відомо, що кожен дослідник користується системою методів, які складають його методологію. Саме правильне використання наукової методології має забезпечити релевантні наукові результати. Проте важливо вказати, що і структурна побудова наукового тексту має підпорядковуватися науковим методам, зокрема: 1. Індуктивному (розгляд матеріалу дослідження від часткового до загального). 2. Дедуктивному (розгляд даних від загального до часткового), компаративістському (виділення спільних та особливих рис у результаті порівняння). 3. Методам сходження від конкретного до абстрактного та від абстрактного до конкретного (конкретизація абстрактних, загальних тверджень на емпіричному рівні явищ, подій процесів або узагальнення останніх у загальних твердженнях). Так, технологія дедуктивного структурування тексту використовується як правило у вступі, коли автор відштовхується від широкого контексту, щоб потім фокусувати увагу цільової аудиторії свого тексту на окремих аспектах дослідження. Технологія індуктивного структурування тексту використовуються у заключних частинах роботи, де акцент зміщується з конкретних результатів, отриманих у дослідженні, на їх вплив у більш широкому контексті. Технологія компаративістського структурування тексту застосовується в огляді літератури, де треба порівняти різні концепції та виділити спільне й особливе. Або ця технологія суцільно використовується, коли дослідження

будується на в основному на компаративістському методі. Технології конкретизуючого та абстрагуючого структурування тексту використовуються при написанні статей та розділів, що присвячені в основному побудові та емпіричній перевірці понять та наукових теорій.

Оскільки значну роль у структуруванні наукового тексту відіграють абзаци, особлива увага має бути приділена технології структурування абзацу та технології сортування абзаців. Ці технології формують навички у студентів структурно-правильної організації наукового тексту.

Технологія структурування абзацу полягає у забезпеченні його правильної будови та передбачає: 1) включення до нього трьох основних елементів: а) вступного (перехідного) речення з ключовою темою (ідеєю) абзацу; б) розвиваючої частини, що містить підтверджуючі (допоміжні) речення та аргументи для висновку; в) узагальнюючої частини, що містить висновок з поданої інформації; 2) наявність однієї центральної ідеї, яка розвивається; 3) передбачуваність для цільової аудиторії викладеної в абзаці інформації (ніяких нових ідей не з'являється в межах одного абзацу); 4) відсутність в абзаці речень, які не мають ніяких функцій для розвитку аргументації та можуть бути безболісно видалені.

Одним із способів реалізації технології структурування абзацу є у розбиття кожного абзацу на структурні елементи з виділенням вступного речення з ключовою ідеєю, а також розвиваючої та узагальнюючої частин. Цей спосіб дозволяє знайти абзац з поганою структурою та переробити її належним чином.

Іншим способом реалізації технології структурування абзацу є порівняння його структури зі зразком, ідеальним шаблоном абзацу. У якості ідеального шаблону добре структурованого абзацу наведемо матеріал із книги Т. Грей «Публікуйтеся і процвітайте; станьте плідним вченим»:

“A paragraph should also be consistent in structure; that is, it should complete three functions in order. First, the paragraph should open with a transition. The transition can be as short as a word or a phrase that was used in the previous paragraph – or as long as a sentence or even two or three... Second, the transition should be followed by a topic or key sentence. Third, the rest of the paragraph should provide support or evidence for the idea in the key sentence. As you revise, you should check each paragraph against this template” [15, p. 42].

Однією із варіацій технології сортування абзаців є технологія зворотного викладу. Технологія зворотного викладу передбачає такий алгоритм: 1) нумерування всіх абзаців тексту; 2) виділення в кожному абзаці речення з ключовою ідеєю; 3) копіювання речень з ключовими ідеями в окремий файл з відповідною абзацам нумерацією – «файл ідей»; 4) встановити правильний логічний порядок всіх ключових ідей в окремому файлі («файлі ідей»); 5) відповідним чином змінити порядок всіх відповідних абзаців в основному тексті; 6) після нового упорядкованні абзаців в правильній логічній послідовності перевірити переходи між абзацами, встановити за необхідності загальну цілісність через зв'язуючі слова та створення нових абзаців.

Вищезазначені технології структурування та сортування абзаців виступають як вправи для студентів соціально-гуманітарних спеціальностей, які засвоюють навички англомовного академічного письма.

На етапі редагування важливо зробити науковий текст приємним, цікавим та навіть захоплюючим для цільової академічної аудиторії. Багато в чому від цього залежить як справедлива оцінки наукових досягнень автора, так і кількість посилань на його роботу та, відповідно, його впливовість в академічному середовищі як науковця.

Привабливість наукового тексту забезпечується, насамперед, правильним та ефективним використанням мови. Одним із провідних інструментів досягнення цього є технологія створення стилістично сильного академічного тексту. Реалізація цієї

технології у процесі навчання спрямована на формування у студентів соціально-гуманітарних спеціальностей навичок елегантного англомовного академічного письма.

Технологія створення стилістично сильного академічного тексту спрямована на досягнення насамперед таких якостей мови як точність, конкретність, стислість, ясність, обережність та об'єктивність. Підбір доречного слова, яке б точно відображало значення, що адекватно виражає авторську концепцію, також може бути осмислений як технологія. Ця технологія передбачає: 1) з'ясування всіх значень слова у тлумачних англомовних словниках (зокрема, тут: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english>); 2) знаходження варіантів контекстного вживання (зокрема, за пошуковими системами (<https://www.google.com/>; <https://www.startpage.com/>) або на сайті: <https://context.reverso.net/>); 3) пошук прикладів контекстного вживання слова у спеціалізованій літературі однієї із соціально-гуманітарних наук.

Вживання навіть одного недоречного слова істотно знижує наукову цінність роботи, якщо воно має важливе значення в описанні висновків дослідження. Так, іноді плутають значення слів «ефективність» (“efficiency”) та «дієвість» (“effectiveness”), що у наукових дослідженнях неприпустимо.

Конкретність академічної мови в тексті реалізується через застосування технології термінологічної конкретизації. Вона передбачає, що загальні слова максимально мають бути замінені термінами, що специфікують (вирізняють унікальні особливості) та деталізують (вказують на різноманітні прояви) опис та результати дослідження.

Така якість мови як стислість дозволяє полегшувати текст для сприйняття аудиторією. Забезпечення стислості реалізується через технологію спрощення речень. Вона здійснюється через скорочення речень, а саме: видалення зайвих слів та непотрібних повторень, а також використання активного залогу, яке, своєю чергою, полегшує сприйняття та робить речення коротшим.

Ясність мови досягається через технологію забезпечення однозначності тверджень. Вона полягає в уникненні неясних, заплутаних, розпливчастих і складних для розуміння речень та виправленні їх на однозначні та зрозумілі. Ця технологія включає цілу низку засобів: 1) уникнення розмовного стилю та ідіоматичних виразів, які можуть бути незрозумілими аудиторії, та використання стандартних академічних англомовних виразів; 2) уникнення використання синонімів замість ключових слів (основних термінів) дослідження, оскільки це може заплутати читача; 3) уникнення використання займенника до того, як було згадано іменник, до якого він відноситься, або коли існує більше одного іменника, до якого цей займенник може відноситися; це може здійснюватися через заміну займенника іменником, до якого відноситься цей займенник; 4) уникнення латинських виразів за виключенням i.e. (тобто) та e.g. (наприклад); 5) заміну безглузвих та часто вживаних прикметників (innovative, appropriate, accurate, novel, interesting, important, unimportant, inaccurate, inappropriate) значимими та осмисленими твердженнями; 6) заміну слабких дієслів, що передають мало сенсу ((to do, to be, to have, to make) на сильні, значущі (agree, concur, disagree, explore, outline, review, analyse, contend, discuss, illustrate, persuade, revise, assert, contradict, dismiss, inspect, propose, suggest, assess, define, evaluate, investigate, purport, summarise, claim, demonstrate, examine, object, refute, support, clarify, describe, explain, observe, report, validate); 7) заміну абстрактних іменників, що закінчуються на - (t)ion, -ment, -ance, -ness, -ism, -ty (recommendation, argument, statement, description, solution, agreement, suggestion, measurement, contradiction, disagreement, clarification, objection, analysis, discussion, summary, outline, explanation, evaluation, revision), на відповідні дієслова (recommend, argue, state, describe, solve, agree, suggest, measure, contradict, disagree, clarify, object, analyse, discuss, summarise, outline, explain, evaluate, revise).

Обережність в академічному письмі означає уникнення абсолютизації в оцінці результатів та уникнення зайвої категоричності у твердженнях. Вона досягається через застосування технології послаблення міри беззаперечності постулатів через використання слів та виразів меншої ступені впевненості. Так, замість прислівників *certainly, definitely, totally* буде доречніше використання слів *probably, perhaps, likely*, а замість прислівника *absolutely – generally*.

Об'єктивність у викладенні матеріалу дослідження передбачає використання технології об'єктивізації тверджень, що реалізується через заміну та уникнення будь-яких вербальних засобів, що вказують на авторську суб'єктивну думку.

Висновки

Проведене дослідження дало змогу комплексно проаналізувати зміст, структуру та педагогічні можливості технологій формування навичок підготовки та перероблення наукового тексту студентами в англomовному академічному письмі. Встановлено, що академічне письмо англійською мовою є багатовимірним феноменом, який включає мовні, когнітивні, дискурсивні та методологічні компоненти, і тому потребує осмислення його як цілісної системи навчальних технологій, орієнтованих не лише на кінцевий результат, а передусім на процес створення наукового тексту. Проаналізовані технології планування наукового тексту сприяють формуванню в студентів умінь визначати дослідницьку проблему, структурувати матеріал та вибудовувати логіку майбутньої аргументації. Технології підготовки чернетки забезпечують подолання психологічних бар'єрів, активізацію творчого мислення, розвиток умінь вільного продукування змісту та первинної логічної організації тексту. Технології перероблення наукового тексту формують критичне мислення, здатність до самооцінювання та взаємооцінювання, уміння забезпечувати когерентність, когезію та ясність викладу. Технології редагування спрямовані на вдосконалення стилістики, точності, об'єктивності, науковості та привабливості тексту, що є необхідними характеристиками англomовного академічного дискурсу.

Унаслідок дослідження підтверджено, що ефективність формування навичок англomовного академічного письма зростає за умови системного застосування комплексу технологій, структурованих за етапами створення наукового тексту. Саме поетапний, циклічний і технологічний підходи забезпечують формування в студентів не фрагментарних умінь, а цілісної компетентності, що включає здатність аналізувати проблему, створювати текст, удосконалювати його та адаптувати до стандартів міжнародної наукової комунікації. Доведено, що такі технології також сприяють розвитку академічної доброчесності, культури наукового мислення, дослідницьких навичок та професійної самостійності студентів.

Перспективи: запропонована система технологій є методично обґрунтованою та практично значущою для сучасної педагогіки вищої школи. Її використання сприяє підвищенню якості підготовки студентів, їхній здатності до участі в академічних і наукових процесах міжнародного рівня та формує підґрунтя для подальшої наукової діяльності. Перспективним є поглиблене вивчення індивідуальних освітніх траєкторій студентів та оптимальних способів адаптації технологій до різних рівнів мовної підготовки. Важливим напрямом майбутніх досліджень є розроблення й апробація цифрових інструментів та платформ, що можуть підсилювати ефективність планування, аналізу, рецензування та редагування текстів. Перспективним також може бути здійснення аналізу того, як студенти інтегрують здобуті навички в реальну наукову діяльність: підготовку статей, участь у конференціях, написання кваліфікаційних робіт.

Список використаних джерел

1. Висоцька О.Є. Академічна доброчесність як форма соціального контролю: механізми та філософське підґрунтя. Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Серія «Філософія. Педагогіка». 2024. №3(7), С. 9–18. <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2024-2-2>
2. Висоцький, О.Ю. Рефлексивні технології як засіб формування навичок англомовного академічного письма. Філософсько-світоглядні та культурологічні контексти неперервної освіти: матеріали II міжнародної науково-практичної конференції. 29 квітня 2020 р., м. Дніпро, КЗВО «ДАНУ» ДОР». / Наук. ред. О.Є. Висоцька. Дніпро: СПД «Охотнік», 2020. С. 69–71.
3. Дмітренко Н. Є. Автономне навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх учителів математики. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2020. 504 с.
4. Жовнич О. В. Методика навчання професійно орієнтованого англомовного писемного спілкування майбутніх журналістів засобами блог-технологій. Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2018. 303 с.
5. Сердюченко Ю.О., Пахомова Т.О. Сутність інтерактивних технологій навчання як засобу формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів іноземної мови. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. № 3 (29). С. 207–212. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/29.209577>
6. Смелікова В.Б. Підготовка майбутніх судноводіїв до професійноорієнтованого спілкування засобами кейс-технологій. Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2017. 302 с.
7. Сторожук С.Д. Формування писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови на основі проєктних технологій : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Дніпро, 2020. 362 с.
8. Aliotta M. Mastering academic writing in the sciences : a step-by-step guide. Boca Raton, Florida : CRC Press, 2019. 178 p. <https://www.minams.edu.pk/cPanel/ebooks/miscellaneous/Mastering%20Academic%20Writing%20in%20t%20-%20Marialuisa%20Aliotta.pdf>
9. Bruffee K. Taking the common ground: Beyond cultural identity. Change, January/February, 2002. P. 11–17.
10. Buckingham D. Defining digital literacy. Digital Kompetanse. 2006. 1(4). P.263–276. <https://www.scup.com/doi/pdf/10.18261/ISSN1891-943X-2006-04-03>
11. Cargill M., O'Connor P. Getting research published in English: towards a curriculum design model for developing skills and enhancing outcomes. Revista Canaria de Estudios Ingleses. 2006. 53. P. 79–94.
12. Cummins J., Brown K. and Sayers D. Literacy, technology, and diversity: teaching for success in changing times. Boston: Pearson, 2007. 280 с.
13. Flowerdew J. English for research publication purposes. The handbook of English for specific purposes / B. Paltridge, S. Starfield (eds). Malden, MA : Wiley-Blackwell, 2013. P. 301–321.
14. Goodfellow R. Literacy, literacies and the digital in higher education. Teaching in Higher Education, 16(1), February 2011. P. 131–144. https://oro.open.ac.uk/26758/2/TiHE_review_final.pdf
15. Gray T. Publish & flourish ; become a prolific scholar. Las Cruces, New Mexico: New Mexico State University Teaching Academy, 2005. X, 132 p.
16. Green B., Beavis C. Literacy in 3D: An Integrated Perspective in Theory and Practice. Camberwell, Victoria: Australian Council for Educational Research (ACER), 2012. 248 p. <https://researchoutput.csu.edu.au/en/publications/literacy-in-3d-an-integrated-perspective-in-theory-and-practice/>

17. Hewings M. (ed.) *Academic Writing in Context*. Birmingham: University of Birmingham University Press. 2001. 250 p.
18. Kwan, B. S. C. An investigation of instruction in research publishing in doctoral programs: The Hong Kong case. *Higher Education*. 2010. 59. P. 55-68. <https://doi.org/10.1007/s10734-009-9233-x>
19. Lea M.R., Jones S. Digital literacies in higher education: exploring textual and technological practice. *Studies in Higher Education*. 2011. 36(4). P. 377-393. <https://doi.org/10.1080/03075071003664021>
20. Weigle S.C. *Assessing Writing*. Cambridge Language Assessment Series. Cambridge: CUP, 2002. 282 p. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511732997>
21. White E.M., Wright C.A. *Assigning, Responding, Evaluating*. 5th ed. Boston: Bedford/St.Martin's, 2015. 192 p.